

POVINNOSTI PRÁVNICKÝCH OSOB OD 1. LEDNA 2017:

I. Skutečný majitel:

Podle § 29b zákona č. 253/2008 Sb. (po novele účinné od 1. ledna 2017) musí každá právnická osoba a správce svěřenského fondu vést a průběžně aktualizovat údaje ke zjištění a ověření totožnosti skutečného majitele ve smyslu § 4 odst. 4 uvedeného zákona. Tyto informace na vyžádání sdělí státním orgánům, soudům a povinným osobám podle zákona č. 253/2008 Sb.

Ministerstvo spravedlnosti zřídí podle novelizovaného zákona č. 304/2013 Sb. k 1. lednu 2018 rejstřík skutečných vlastníků právnických osob a svěřenských fondů. Nové subjekty do nich údaje o skutečném majiteli budou zapisovat průběžně, stávající právnické osoby zapsané v OR mají tuto povinnost do 31. prosince 2018, nezapsané do 31. prosince 2020 a stávající svěřenské fondy do 30. června 2018.

II. Hotovost nad 10 000 €:

Podle § 2 odst. 2 písm. c) a d) zákona č. 253/2008 Sb. se povinnou osobou stává rovněž podnikatel či jiná právnická osoba v případě, kdy se účastní obchodu v hotovosti v hodnotě od 10 000 EUR (sníženo z 15 000 EUR od 1. ledna 2017!); v takovém případě má pro tento konkrétní obchod povinnosti popsané v § 28 zákona č. 253/2008 Sb.

Ustanovení se vztahuje na všechny podnikatelské subjekty (a dále např. i na neziskové organizace) které jinak nejsou povinnou osobou podle § 2 odst. 1 zákona č. 253/2008 Sb., bez ohledu na obor činnosti či předmět podnikání. Není rozhodující, zda právnická osoba hotovost přijímá či vyplácí. Za obchod je považován například prodej (dražba) jedné věci či služby nebo uceleného souboru věcí (služeb). V případě obchodního vztahu (§ 4 odst. 2 zákona č. 253/2008 Sb.) je třeba za „platbu“ považovat plnění za ucelenou, byť dílčí dodávku zboží nebo služeb. Např. v případě nájemních, pojistných a podobných smluv lze za „platbu“ pro tyto účely považovat jednotlivá lhůtní plnění, nikoli tedy součet všech plnění za dobu předpokládaného trvání smlouvy (která může být i časově neomezená, na druhou stranu ale také v relativně krátkých lhůtách zrušitelná). Jestliže taková platba nebo lhůtní plnění (např. měsíční, roční) má hodnotu 10 000 EUR nebo více a je placeno v hotovosti (a to i v několika splátkách pod tímto limitem) stává se osoba uvedená § 2 odst. 2 písm. c) a d) zákona č. 253/2008 Sb. pro tento konkrétní případ povinnou osobou s povinnostmi uvedenými v § 28 zákona č. 253/2008 Sb.

Toto ustanovení se nevztahuje na situace, kdy hodnota obchodu (lhůtní plnění) je 10 000 € nebo více, ale jako platbu v hotovosti přijímá uvedený subjekt pouze částku do 10 000 € (například jako zálohu) a částka nad tuto hranici je hrazena bezhotovostně.

Identifikace držitele platební karty

Podle § 8 odst. 2 písm. b) zákona č. 253/2008 Sb. musí povinná osoba provést identifikaci každé fyzické osoby, která v konkrétním obchodu jedná za klienta. Identifikována tedy musí být např. každá fyzická osoba, která disponuje s účtem jiné (fyzické či právnické) osoby, a to bez ohledu na charakter oprávnění a typ nástroje, který ji k této dispozici opravňuje. V případě platebních karet to m. j. znamená, že tyto musí být personifikovány. Povinná osoba by měla držitele platebních karet zavázat k jejich používání vždy pouze tou osobou, k níž se váže provedená identifikace.

Účet vedený na jméno klienta

V případě

a) kdy je identifikace prováděná úvěrovou nebo vyjmenovanou finanční institucí „na dálku“ podle § 11 odst. 7 zákona č. 253/2008 Sb. a

b) využití výjimky podle § 13 odst. 2 písm. c) zákona č. 253/2008 Sb. v případě blíže nespécifikovaných produktů, které představují nízké riziko zneužití k legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu a splňují současně podmínky (uvedené kumulativně v bodech 1 až 6), je podmínkou mimo jiné, že první platba, resp. platby z této smlouvy se uskuteční „prostřednictvím účtu vedeného na jméno klienta“. Pro účely těchto ustanovení lze za „účet vedený na jméno klienta“ považovat i účet vedený na jméno druhého z manželů, ke kterému má klient dispoziční oprávnění.

Neuskutečnění obchodu podle § 15 zákona č. 253/2008 Sb.

Podle § 15 odst. 1 zákona č. 253/2008 Sb. povinná osoba odmítne uskutečnění obchodu nebo navázání obchodního vztahu anebo ukončí obchodní vztah v případě, že je dána identifikační povinnost podle § 7 odst. 1 nebo 2 a vyskytne se některá ze zde uvedených překážek. Logickým výkladem „a maiori ad minus“ lze dovodit, že pokud se zákaz v dané situaci vztahuje na uskutečnění obchodu nebo navázání obchodního vztahu, tím spíše se vztáhne na konkrétní jednotlivou transakci v rámci obchodního vztahu.

Povinná osoba má podle § 9 zákona č. 253/2008 Sb. v uvedených situacích povinnost provést kontrolu klienta, včetně vyžadování vysvětlení ke smyslu a účelu konkrétní transakce, a může vyžádat i předložení dokumentace související s transakcí. Klient má v tomtéž ustanovení uloženou povinnost součinnosti; pokud požadovanou součinnost neposkytne, případně do doby, než ji poskytne, nesmí povinná osoba obchod (transakci) uskutečnit.

Současně je v § 6 odst. 2 písm. c) zákona č. 253/2008 Sb. uložena povinnost v situaci, kdy klient se odmítá podrobit kontrole nebo odmítá uvést identifikační údaje osoby, za kterou jedná podat vždy oznámení podezřelého obchodu (OPO). **Povinnost podání OPO podle § 6 odst. 2 písm. c) zákona č. 253/2008 Sb. za této situace není třeba vykládat rigidně: podle aktuální situace povinná osoba zváží, zda je předpoklad získání příslušného vysvětlení od klienta, který je například jen dočasně nedostupný. V takových případech lze klientovi poskytnout přiměřenou dobu ke splnění součinnosti a podání OPO odložit až do jejího marného uplynutí.**

Pokud povinná osoba za této situace podá OPO, neprovádí odklad splnění příkazu klienta podle § 20 odst. 1 zákona č. 253/2008 Sb.; v OPO však uvede (zvýrazněně), že obchod nebyl proveden na základě § 15 odst. 1 (příp. odst. 2) zákona č. 253/2008 Sb. Pro neuskutečnění obchodu podle § 15 není stanovena lhůta, nelze však takto zablokované prostředky držet neomezeně dlouho. FAÚ takové oznámení šetří přednostně. Vždy po skončení šetření vyrozumí oznamovatele o způsobu ukončení věci. V případě, že podává trestní oznámení (§ 32 odst. 1 zákona č. 253/2008 Sb.), provede zajištění podle § 20 odst. 3 písm. b) a odst. 7 zákona č. 253/2008 Sb. Pokud nenastane důvod k podání trestního oznámení, FAÚ věc pouze uloží (zpravidla ve lhůtě do 30 dnů) a sdělí to oznamovateli, který toto sdělení využije k dalšímu postupu vůči příslušnému klientovi.

Povinná osoba zváží ukončení vztahu s nespolupracujícím klientem; minimálně jej však dále posuzuje jako velmi rizikového.

Pokud v průběhu šetření FAÚ na základě uvedeného postupu klient součinnost poskytne, povinná osoba před dokončením transakce vždy výsledek kontroly klienta sdělí FAÚ jako doplnění OPO, přičemž sama může transakci odložit podle § 20 odst. 1 zákona č. 253/2008 Sb., případně tak může učinit FAÚ podle odst. 3 písm. b) tohoto ustanovení.

Obdobně se povinná osoba zachová i při obchodu s politicky exponovanou osobou, pokud jí není znám původ majetku užitého v obchodu (§ 15 odst. 2 zákona č. 253/2008 Sb.).

Při uplatnění § 15 zákona č. 253/2008 Sb. se jedná o plnění povinnosti ze zákona; pokud nejde o zjevné zneužití tohoto instrumentu a je i dále postupováno v souladu se zákonem (povinnost podání OPO bez zbytečného prodlení), odpovědnost za případnou škodu způsobenou klientovi přebírá stát.

Odklad splnění příkazu klienta podle § 20 zákona č. 253/2008 Sb.

Ustanovení § 20 odst. 1 zákona č. 253/2008 Sb. je dočasným zajišťovacím opatřením, které povinná osoba při nebezpečí z prodlení uplatní vůči majetku, který je předmětem oznámení podezřelého obchodu. Vztahuje se k manipulaci s tímto majetkem, ke které by mohlo dojít na základě dispoziční pravomoci klienta; je tím vyjádřeno, že neomezuje např. dispozice s tímto majetkem na základě rozhodnutí státních orgánů. Toto zajištění trvá od okamžiku, kdy povinná osoba zjistila podezřelý obchod, přičemž počítání lhůty 24 hodin započne až okamžikem přijetí oznámení podezřelého obchodu Finančním analytickým úřadem.

Ustanovení nekonkretizuje, zda se jedná o splnění příkazu klienta daného s předstihem (např. i formou „trvalého příkazu“), příkazu souvisejícího se zjištěním podezřelého obchodu, nebo příkazu, který bude přijat až po oznámení podezřelého obchodu. S ohledem na současně používané formy moderního obchodního styku je přitom třeba předejít i manipulaci s tímto majetkem takovými prostředky, kdy např. převod může být uskutečněn automaticky bez nutnosti (ale i možnosti) zásahu ze strany pracovníků povinné osoby (elektronické příkazy, použití platebních karet apod.); majetek je proto nutno zajistit i proti těmto možnostem nakládání.

Uplatnění výjimky podle § 34

Forma žádosti je nepřímou stanovena v § 34 odst. 3 zákona č. 253/2008 Sb., proto by měla být žádost podána písemně na adresu Finančního analytického úřadu (datová schránka egi8zyh nebo pošt. přihrádka 675, Jindřišská 14, 111 21 Praha 1).

Žádné další formální náležitosti pro podání žádosti o povolení výjimky podle § 34 zákona č. 253/2008 Sb. nejsou předepsány, obecně by však mělo podání obsahovat náležitosti podání stanovené v § 37 odst. 2 správního řádu.

Veškeré informace a údaje, kterými žadatel dokladuje splnění podmínek pro udělení výjimky, může vypsát přímo do textu žádosti, a to zejména údaje o celkovém ročním obratu společnosti žadatele a o obratu z činnosti, na kterou je povolení výjimky žádáno (na základě výsledků posledního uzavřeného účetního období). Dále je třeba uvést specifikaci všech činností, které žadatel vykonává, aby bylo zřejmé, že v jiné činnosti skutečně není povinnou osobou podle zákona č. 253/2008 Sb., a také informaci, ke které hlavní činnosti (hlavním činnostem) je předmětná činnost doplňkovou. Žadatel dále popíše, jakým způsobem má zajištěno, že hodnota jednotlivého obchodu nebo více obchodů v rámci činnosti, na kterou je povolení výjimky žádáno, uskutečněných v průběhu 30 po sobě jdoucích dnů s tímž klientem nepřekročí částku EUR 1 000.

Podmínky pro udělení výjimky jsou v § 34 odst. 2 písm. a) až c) zákona č. 253/2008 Sb. stanoveny kumulativně, tj. žadatel musí splnit současně všechny zde uvedené podmínky.

Není podmínkou, aby byly informace v žádosti doloženy konkrétními doklady – v případě pochybností si je může FAÚ v průběhu správního řízení o povolení výjimky vyžádat.

Mlčenlivost

Zvláštní úprava mlčenlivosti v § 38 zákona č. 253/2008 Sb. se vztahuje k oznámení a šetření podezřelého obchodu a i s ohledem na § 39 tohoto zákona a celý kontext zákona, jakož i jeho prameny v mezinárodních smlouvách a dalších mezinárodních dokumentech je zřejmé, že smyslem tohoto ustanovení je zejména:

- nerušený průběh šetření podezřelého obchodu,
- ochrana zpracovávaných a uchovávaných informací po dobu, než jsou výsledky šetření předány jinému orgánu podle § 32 zákona č. 253/2008 Sb.,
- zachování možnosti použití zajišťovacích opatření vůči majetku v případném následném trestním řízení,
- ochrana osob, které oznamují podezřelé obchody, před hrozbami nebo nepřátelskými činy.

Tato zvláštní ochrana u části informací ztrácí význam po ukončení šetření Finančního analytického úřadu (dále jen „FAÚ“) a podání oznámení orgánům činným v trestním řízení, případně po přijetí vlastních opatření těmito orgány v rámci trestního řízení. To však nelze vztáhnout na informace popsané v poslední výše uvedené odrážce, tedy takové, které by případně byly způsobilé ohrozit konkrétní osoby na straně povinné osoby jako oznamovatele například tím, že k nim získá přístup osoba, jíž se takové oznámení týkalo. Tyto informace proto nejsou součástí oznámení FAÚ orgánům činným v trestním řízení.

Vzhledem k tomu, že některá šetření podezřelých obchodů spolu souvisí, přehled o stavu šetření má pouze Finanční analytický úřad, který tak jako jediný může prohlásit, zda již nastaly skutečnosti pro poskytnutí určitých informací z oznámení podezřelého obchodu konkrétnímu žadateli, včetně orgánu činného v trestním řízení.

Z uvedeného vyplývá, že s dotazy, které se týkají obsahu oznámení podezřelého obchodu (či obecně komunikace mezi povinnou osobou a FAÚ) a zejména s žádostmi o poskytnutí obsahu oznámení podezřelého obchodu (a případně i související korespondence mezi povinnou osobou a FAÚ) by se oprávnění včetně orgánů činných v trestním řízení měli zásadně obracet na FAÚ, který důvodnost žádosti posoudí a rozhodne zda, případně v jakém rozsahu a formě lze příslušné informace poskytnout. Tím není omezeno sdělení informace povinnou osobou orgánu činnému v trestním řízení, zda a případně kdy v konkrétním případě bylo/nebylo podáno oznámení podezřelého obchodu.

Mlčenlivost podle § 38 zákona č. 253/2008 Sb. nebrání výkonu kontrolní činnosti na základě jiných právních předpisů oprávněných institucí (např. bankovní dohled, Úřad pro ochranu osobních údajů) u subjektů, na které se uvedený zákon vztahuje.

Tato kontrola může zahrnovat jak osobní údaje shromážděné na základě zákona č. 253/2008 Sb., tak i nakládání s nimi v souvislosti s podáním oznámení podezřelého obchodu. Kontrolní orgány jsou pak vázány mlčenlivostí podle § 38 odst. 3 tohoto zákona.